

Imena princeza i junakinja u filmovima Walta Disneyja

Kovačić, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:899347>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Paula Kovačić

**Imena princeza i junakinja u filmovima Walta
Disneyja**

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Paula Kovačić
Matični broj: 0009080416

Imena princeza i junakinja u filmovima Walta Disneyja

ZAVRŠNI RAD

Prediplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Pedagogija

Mentor: doc. dr. sc. Željka Macan

Rijeka, 11.6.2021.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Imena princeza i junakinja u filmovima Walta Disneyja* izradio/la samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Željke Macan.

U radu sam primijenio/la metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrizirajući naveo/la u diplomskom radu na uobičajen način citirao/la sam i povezao/la s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

Paula Kovačić

Potpis

Sadržaj

Uvod.....	1
Terminološke odrednice	2
Animirani filmovi.....	14
Walt Disney	15
Disneyjeve princeze	17
Obrada filmova.....	18
Snjeguljica i sedam patuljaka (1937).....	18
Kratak sadržaj	18
Princezino ime	19
Pepeljuga (1950).....	20
Kratak sadržaj	20
Princezino ime	20
Trnoružica (1959).....	22
Kratak sadržaj	22
Princezino ime	23
Mala sirena (1989).....	25
Kratak sadržaj	25
Princezino ime	26
Ljepotica i zvijer (1991)	28
Kratak sadržaj	28
Princezino ime	29
Aladdin (1992).....	31
Kratak sadržaj	31
Princezino ime	32
Zaključak	34
Popis literature i izvora	35

Uvod

Produkcija *Disney* jedna je od najpoznatijih kada su u pitanju animirani filmovi. Ovaj završni rad bavi se temom imena princeza kao glavnih junakinja u nekim od odabranih filmova Walta Disneyja. Zbog velikog broja filmova koji su proizašli iz Disneyjeve produkcije bilo je nužno napraviti njihov izbor kao podlogu za pisanje ovog rada. Za istraživanje je odabrano šest filmova. Imena njihovih junakinja predmetom su analize provedene u okviru ovog rada. Odabrani su ovi filmovi: *Snjeguljica i sedam patuljaka* (*Snow White and the Seven Dwarfs*, 1937), *Pepeljuga* (*Cinderella*, 1950), *Trnoružica* (*Sleeping Beauty*, 1959), *Mala sirena* (*The Little Mermaid*, 1989), *Ljepotica i zvijer* (*Beauty and the Beast*, 1991), *Aladin* (*Aladdin*, 1992). Njihove junakinje nose ova imena: Snjeguljica, Aurora/Trnoružica, Pepeljuga, Ariel, Belle i Jasmina. Svi navedeni filmovi ubrajaju se u animirane filmove. S obzirom na to da se rad fokusira na imena junakinja, teorijsku pozadinu činit će grane/discipline kojima su imena u središtu interesa. Grana lingvistike koja se usredotočuje na imena naziva se onomastika. Bavi se podrijetlom imena, njihovom tvorbom i upotrebom. Dio onomastike koji proučava imena ljudi je antroponomastika. Cilj je rada, uz donošenje pregleda temeljnih značajki onomastike i antroponomastike, analizirati prikupljenu onimijsku građu te pokušati pojedino ime dovesti u vezu s karakterizacijom određenog lika i radnjom animiranog filma u koju je smješten.

Terminološke odrednice

Uvodni je dio rada posvećen pregledu teorijskih postavki na temelju kojih je u njegovu okviru provedena analiza. Osim već spomenute onomastike i antroponomastike, postoji još nekoliko pojmova i disciplina koje ovdje treba spomenuti. Prikladno bi bilo krenuti od objašnjenja pojma leksik. Leksik (prema grč. *Λέξις*, *lexikos*: govor, riječ) su sve one riječi koje ulaze u sastav nekog jezika. Tako Barić i sur. (1997) kažu da *hrvatski književni leksik (a to su sve riječi koje ulaze u sastav hrvatskoga književnog jezika) čine, međutim, i riječi iz drugih jezika, tzv. posuđenice* koje se prilagođavaju jeziku na fonološkoj i morfološkoj razini. (Barić i sur. 1997: 285). Leksik se može podijeliti na opći (ili općeuporabni) i specijalni rječnik (<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35934>). Opći leksik su sve riječi općeg, zajedničkog leksika, a specijalni rječnik obuhvaća posebne termine pojedinih znanstvenih disciplina, stručnih područja i sl. Trask (2005) navodi podjelu leksika na aktivni i pasivni leksik.

Postoje različite discipline i grane hrvatskog jezikoslovlja koje se bave leksikom. Barić i sur. (1997) navode leksikologiju kao znanost o riječima i leksikografiju koja se bavi pisanjem, odnosno sastavljanjem rječnika. Kao glavna jedinica koja je predmetom proučavanja leksikologije navodi se *leksem* koji podrazumijeva ukupnost svih oblika i značenja neke riječi. Leksikologija se bavi razvojem leksika, njegovom raslojenošću, paradigmatskim odnosima među leksemima itd. Bratanić (1994) ukazuje na problematiku definiranja leksikologije i leksikografije. Tako se negdje leksikologija može definirati kao znanost, negdje kao grana znanosti, a negdje kao dio jezikoslovlja. Za leksikografiju se često navode tri osnovna značenja: rad na sastavljanju rječnika, načela ili teorija sastavljanja rječnika ili korpus leksikografskih djela. Majetić (2009: 19) navodi sljedeće: *leksikologija je lingvistička disciplina koja istražuje, opisuje i teorijski obrazlaže riječi. Leksikografija se kao lingvistička poddisciplina bavi teorijom i praksom sastavljanja rječnika*. Te dvije discipline međusobno su povezane.

Nadalje, važno je spomenuti i filologiju, granu povijesne lingvistike koja svoj interes usredotočuje na povijest određenih riječi i imena. Dijeli se na etimologiju (podrijetlo općih riječi) i onomastiku (podrijetlo imena) (Trask 2005).

Već navedena onomastika relativno je novija disciplina. U najširem smislu, onomastika se bavi podrijetlom i tvorbom imena, njihovom motivacijom, rasprostranjenosti, upotrebom, ulogom... Hrvatski naziv za ovu znanost jest imenoslovlje (Vuković 2007). Frančić (2015) navodi da je na tragu sustavnog pristupa koji se bavi imenima bio Pavao Ritter Vitezović na prijelazu iz 17.

u 18. stoljeće. Tek je potkraj 19. stoljeća Tomo Maretić pridonio oblikovanju onomastičke misli, a u prvoj polovici 20. stoljeća dolazi do razvoja onomastike kao samostalne discipline. Trask (2005: 116) definira ime kao *jezični oblik kojim se označuje pojedina osoba, mjesto ili stvar. Gramatički rečeno, ime je imenska sintagma s izraženom razlikovnom funkcijom upućivanja na pojedinačni entitet*. Kod onomastike ukazuje na potrebu istraživanja kao što je to slučaj i kod ostalih disciplina, no bitna je činjenica da su promjene kod imena češće i nepravilnije (Trask 2005). S obzirom na predmet istraživanja, onomastika se dijeli na nekoliko posebnih dijelova te se pojam onomastike može shvatiti kao krovni pojam ostalim granama koje se također bave imenima. Vuković (2007) dodaje nazive onomatologija i onomaziologija s kojima se ponekad pojam onomastika dovodi u sinonimsku vezu. Također navodi da su česte podjele na dva, odnosno tri dijela: antroponimiju (imena ljudi), toponimiju (imena lokaliteta) te se ponekad dodaje i etnonimija (imena stanovnika kontinenata odnosno gradova). U svom radu (ibid.) analizira i objašnjava podjelu onomastike i njezinih područja. Radi lakšeg praćenja, njegova podjela u ovom radu spojena je u jednu mapu:

Mapa 1. Podjela onomastike prema Siniši Vukoviću (2007)

1. Antroponimija (imena ljudi)

1. 1. Vlastito ime

1. 1. 1. Maskulonimi (muško ime)

1. 1. 1. 1. Gineonimi (muško ime po ženi)

1. 1. 2. Feminonimi (žensko ime)

1. 1. 2. 1. Andronimi (žensko ime po muškarcu)

1. 1. 3. Hipokoristici ili odmilice

1. 2. Prezime

1. 2. 1. Patronimi

1. 2. 2. Matronimi.

1. 3. Nadimak (eponim)

1. 3. 1. Prema vrsti

1. 3. 1. 1. Pravi nadimak (obiteljski nadimak)

1. 3. 1. 2. Prišvarak (osobni nadimak)

1. 3. 2. Prema načinu motivacije

1. 3. 2. 1. Prema tjelesnim osobinama ili manama

1. 3. 2. 2. Prema osnovnom zanimanju

1. 3. 2. 3. Prema mjestu podrijetla

1. 3. 2. 4. Izvedeni iz vlastitih imena

1. 3. 2. 5. Izvedeni od zoonima i fitonima

1. 3. 3. Pseudonimi

1. 3. 4. Alteronim

2. Toponimija (imena lokaliteta)

2. 1. Toponimi po vrsti

2. 1. 1. Ojkonimi ili ekonimi (naseljena mjesta)

2. 1. 1. 1. Odonimi (dijelovi gradova ili sela)

2. 1. 2. Geonimi (kontinentalni dio razmatranog područja)

2. 1. 2. 1. Oronimi (vrhovi i ispupčenja)

2. 1. 2. 2. Pedionimi (polja i doline)

2. 1. 2. 3. Hidronimi (vode, rijeke, jezera)

2. 1. 2. 4. Petronimi (stijene i litice)

2. 1. 3. Talasonimi (mora, oceani)

2. 1. 3. 1. Nesonimi (imena otoka)

2. 1. 3. 2. Litonimi (obalni toponimi)

2. 1. 3. 2. 1. Ormonimi (imena uvala)

2. 1. 3. 2. 2. Akroterionimi (imena rtova)

2. 1. 3. 2. 3. Skopelonimi (imena nadvodnih hridina)

2. 1. 3. 2. 4. Diaplonimi (imena morskih prolaza)

2. 1. 3. 3. Bentonimi (podvodni toponimi)

2. 2. Toponimi po tipu imenovanja

2. 2. 1. Antropotoponimi (imenom čovjeka)

2. 2. 2. Hagiotoponimi (imenom sveca)

2. 2. 3. Zootoponimi (vrstom životinje)

2. 2. 4. Fitotoponimi (sortom biljke)

2. 2. 5. Hidrotoponimi (vodom tekućicom ili stajaćicom)

2. 2. 6. Petrotoponimi (stijenom, liticom ili kamenolomom)

3. Etnonimija (imena naroda i stanovnika)

3. 1. Etnici (imena stanovnika naseljenih mjesta, regija, država i kontinenata)

3. 1. 1. Egzonimi (hrvatska imena naseljenih mjesta koja su izvan hrvatskoga jezičnog prostora)

3. 2. Etnonimi (imena naroda).

3. 3. 1. Ktetic

4. Bionimija (imena živih bića osim čovjeka)

4. 1. Zoonimi (nazivi vrsta životinja)

4. 1. 1. Talasozoonimi (nazivi morskih stvorenja)

4. 1. 1. 1. Thtionimi (nazivi riba)

4. 1. 1. 2. Malakonimi (nazivi školjaka)

4. 1. 1. 3. Karcinonimi (nazivi rakova)

4. 1. 2. Amfibionimi (nazivi vodozemaca)

4. 1. 3. Erpetonimi (nazivi gmazova)

4. 1. 4. Ornitonimi (nazivi ptica)

4. 1. 5. Mazoforonimi (nazivi sisavaca)

4. 1. 6. Entomonimi (nazivi kukaca)

4. 2. Animalonimi (vlastita imena životinja)

4. 3. Fitonimi (nazivi sorti biljaka)

4. 4. Botanonimi (vlastita imena biljaka).

5. Ergonimija (imena tvorevina)

S obzirom na to da se u ovom radu najveća pozornost pridaje imenima princeza i junakinja, u nastavku slijedi objašnjenje antroponimije i njezine podjele prema Vukoviću (2007). Prvenstveno valja razlikovati antroponimiju i antroponomastiku. Odnos između antroponimije i antroponomastike također se može primijeniti i kod toponimije i toponomastike. Antroponimija i toponimija obuhvaćaju sva imena, odnosno pod njima se misli na ukupnost imena (imena ljudi/geografskih imena), dok su antroponomastika i toponomastika znanosti koje se bave navedenim imenima. (Vuković 2007).

Riječ antroponimija dolazi od grčke riječi *anthropos* koja znači čovjek i pod pojmom antroponimija se misli na ukupnost vlastitih imena ljudi. Takvim imenima se bavi znanost antroponomastika, a temeljna jedinica njezina proučavanja jest antroponim. Osim podjele koja je sadržana u prijašnjem prikazu, odnosno Mapi 1, antroponimija se također može podijeliti na realnu i fiktivnu. Realna se antroponimija odnosi na stvarne ljude te hagianime (imena svetaca), dok se fiktivna odnosi na imena iz književnih dijela, imena mitoloških bića ili božanstava. Prema prijašnjoj podjeli (Mapi 1), antroponimi se mogu podijeliti na:

- vlastito ime,
- prezime,
- nadimak (eponim).

Svaka od navedenih skupina rastavlja se na manje dijelove. Također, bitno je naglasiti da su prezimena najmlađa kategorija među ranije navedenim. Vuković (2007) kaže da je vlastito ime ono osnovno ime osobe kojim se služimo u svakodnevnoj komunikaciji te je to prvi dio punog imena osobe. Što se tiče gramatičkog roda, on kod imenica ovisi o završetku riječi, točnije o sufiksalskom morfemu. Pravila o imenicama se, doduše, ne podudaraju sa slučajevima vlastitih imenica, odnosno imena. Primjerice, određeno ime može imati i muška i ženska osoba pa stoga ime može biti muškog i ženskog roda, npr. Saša ili Vanja. Također, ne postoje vlastite imenice

koje su srednjeg roda: *Imena koja završavaju na -o (Branko , Tomo , Ivo), ili na -e (Mate, Frane, Jure), muškog su roda, a ne srednjeg, kako to sugeriraju gramatike hrvatskog jezika kad su posrijedi apelativi* (Vuković 2007: 149).

Vlastita imena se dijele u 3 skupine:

- maskulonimi (muško ime),
- feminonimi (žensko ime),
- hipokoristici ili odmilice.

Kod maskulonima (muških imena), također postoje i gineonimi (muška imena po ženi), a kod feminionima (ženskih imena) postoje i andronimi (ženska imena po muškarcu). Gineonim može biti prema vlastitom ženskom imenu ili prezimenu ili prema imenu majke ili supruge. S druge strane, andronimi mogu biti prema vlastitom muškom imenu ili prezimenu ili prema imenu, prezimenu ili nadimku muža ili oca.

Hipokoristici ili odmilice su vlastita imena koja su izvedena iz glavnog imena te bi prema tome hipokoristik bio sekundarno ime. Mogu se podijeliti na muške i ženske.

Nadalje, autorica Frančić (2006) u svom se radu bavi pojmom *osobnog imena*. Problem osobnog imena nalazi u tome što postoje različita shvaćanja tog pojma, kao i neslaganja zakona i pravilnika s onomastičkom terminologijom. Zbog tog neslaganja dolazi do različitih tumačenja i korištenja istih pojmova koji nose različite definicije. Na primjer *ono što se u Zakonu naziva osobnim imenom, u hrvatskoj onomastičkoj terminologiji naziva se imenskom formulom* (Frančić 2006: 75). Imenska formula sastoji se od imena i prezimena te je obvezatna za sve (Šimundić 1995, prema Frančić 2006). Autorica Frančić (2006) sagledala je pojam *osobnog imena* iz različitih perspektiva i stilova (priručnik *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*, zakoni, pravopisi i slično, te funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnoga jezika). Također je ukazala na neusklađenost upotrebe onomastičkih termina na nekoliko razina u svom drugom radu (2019), koji je objavila s autoricom Čilaš Šimpraga.

Osim problematike samog pojma, Frančić (2006: 76) ističe da je *osobno ime jedna od triju osnovnih antroponimijskih kategorija, ona po postanju najstarija, ona koja dolazi na prvo mjesto u imenskoj formuli*. Također navodi da se osobno ime može dijeliti s obzirom na različite kriterije: s obzirom na spol, s obzirom na jezično podrijetlo, s obzirom na tvorbenu strukturu i s obzirom na komunikacijski kontekst. I Trask (2005: 116) prilikom definiranja pojma *ime* spominje osobno ime te spominje da *svaka osoba, vjerojatno u svakome društvu, dobiva osobno*

ime obično ubrzo nakon rođenja, iako se u nekim društvima odraslo ime dodjeljuje kasnije u životu.

Nadalje, ako je rečeno da je ime prvi dio punog imena, prezime je svakako drugi dio. Kronološki gledano, prezime se pojavilo kao posljednji dio imena, tek nakon imena i nadimaka. Prezimena se dijele se u dvije osnovne skupine: patronime i matronime. Patronim je prezime nastalo po muškom imenu (često očevu), dok je matronim prezime nastalo prema ženskom (često majčinu) imenu. Prema Kovač (2017) javljaju se krajem 12. stoljeća. Trask (2005: 117) navodi da *u trenutku kad drugo ime prestane biti svojina određenog pojedinca, i uđe u obiteljsko naslijeđe nasljednika nositelja imena ono postaje prezime ili obiteljsko ime.*

Posljednja skupina vlastitih imena su nadimci, odnosno eponimi, te je to ime koje se pridaje na postojeće ime kako bi se neka obitelj pobliže odredila. Dije se prema vrsti (na pravi nadimak i prišvarak), prema načinu motivacije (prema tjelesnim osobinama ili manama, prema osnovnom zanimanju, prema mjestu podrijetla, izvedeni iz vlastitih imena te izvedeni od zoonima i fitonima) te na pseudonime i alteronime (v. u Vuković 2007).

Drugi dio onomastike koji Vuković (2007) spominje u svojoj podijeli je toponimija. Toponimija dolazi od grčke riječi *topos* koja znači mjesto te ona podrazumijeva ukupnost imena geografskih lokaliteta. Kao što je već rečeno, njihovim se proučavanjem bavi toponomastika, a jedinica njezina proučavanja jest toponim. Toponimija se može podijeliti na primarnu i sekundarnu te prema drugoj podjeli na toponime po vrsti i tipu oblikovanja (ibid.).

Kovač (2017) u svom diplomskom radu spominje onomastički priručnik *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* koji je objavljen 1983. godine u nakladi Makedonske akademije na naukite i umetnostite. U svom radu koristi podjele onomastike kao što su one navedene u priručniku.

Mapa 2. Podjela onomastike prema priručniku *Osnoven sistem*, navod prema Kovač (2017)

1. Bionimi (odnose se na vlastita imena živih bića)

1.1. Antroponimi (imena ljudi)

1.1.1. Pojedinačni

- 1.1.1.1. Osobna imena (dijele se na muška i ženska te po podrijetlu)
- 1.1.1.2. Prezimena
- 1.1.1.3. Odmilice/hipokoristici
- 1.1.1.4. Nadimci

- 1.1.1.5. Pseudonimi (zamjenska, umjetnička imena)
- 1.1.1.6. Patronimi i metronimi/metronimi (imena po ocu ili majci)
- 1.1.1.7. Kriptonimi (tajna imena, npr. agenata)
- 1.1.1.8. Hagionimi (imena svetaca)
- 1.1.1.9. Marionimi (vjernička imena za Gospu/Bogorodicu)
- 1.1.2. Skupni
 - 1.1.2.1. Etnonimi (imena naroda)
 - 1.1.2.2. Etnici (imena stanovnika nekog područja ili naselja)
- 1.2. Pseudoantroponimi (imena mitoloških bića s antropomorfnim obilježjima)
- 1.3. Teonimi (imena božanstava s ljudskim osobinama)
- 1.4. Zoonimi (imena životinja)
- 1.5. Fitonimi (imena biljaka)
- 2. Abionimi (odnose se na neživo)
 - 2.1. Toponimi (geografska imena)
 - 2.1.1. Horonimi (imena većih područja, administrativna ili prirodna, naseljena ili nenaseljena)
 - 2.1.2. Ojkonimi (imena naseljenih mjesta)
 - 2.1.3. Anojkonimi (imena uglavnom nenaseljenih specifičnih lokaliteta)
 - 2.1.3.1. Hidronimi (imena voda i vodenih površina)
 - 2.1.3.2. Oronimi (imena uzvisina, brda, planina i sl.)
 - 2.1.3.3. Speleonimi (imena špilja i jama)
 - 2.1.3.4. Mikrotoponimi (imena različitih manjih zemljišnih parcela, npr šuma, livada, polja, voćnjaka i sl.)
 - 2.1.3.5. Hodonimi (imena prometnica, cesta, ulica, staza, pruga, mostova, luka itd.)
 - 2.2. Kozmonimi (imena svega u svemiru izvan Zemlje; nebeska tijela, zvijezde, sateliti, galaksije itd.)
 - 2.3. Krematonimi (imena za objekte, pojave, odnose koji su nastali ljudskom djelatnošću)

Kao što je već navedeno u mapi, osobna se imena mogu podijeliti na muška i ženska te se mogu podijeliti po podrijetlu. Hrvatska se imena dijele na sljedeće slojeve:

- slavenski sloj,
- sloj narodnih imena,
- kršćanski sloj,

- islamski sloj,
- sloj posuđenih imena,
- sloj pomodnih imena. (Kovač 2007: 3)

Što se tiče prezimena, i njihovi se izvori mogu podijeliti u nekoliko skupina:

- izvedenice od imena oca ili majke,
- prezimena motivirana
 - zanimanjem,
 - nadimkom,
- etnonimima ili etnicima. (Kovač 2007: 4)

Istu knjigu, *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*, spominje i autorica Frančić (2006). Govori kako je navedena knjiga nezaobilazna za naše onomastičare, unatoč nekim nedostacima kao što su nedostatak primjera za bolje shvaćanje, pomalo neprecizne definicije, priručnik nije dostupan široj javnosti, itd. Razlog tomu zašto je knjiga nezaobilazna za onomastičare jest taj što se kod nas može primijetiti nedostatak postojanja nekog sveobuhvatnog rječnika koji bi se bavio hrvatskom onomastičkom terminologijom. Navedena knjiga sadrži popis onomastičke terminologije u kojem se navodi dvjesto onomastičkih naziva na dvanaest slavenskih jezika te na njemačkome jeziku. Taj je popis, kao što je prikazano u Mapi 2, podijeljen u dva dijela.

Čilaš Šimpraga i Frančić (2019) navode da je autor hrvatskog dijela navedenog priručnika *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* Petar Šimunović. Ukazuju na utjecaj koji je ostavio te spominju i njegovu knjigu *Uvod u hrvatsko imenoslovlje* u kojoj se nalazi popis i definicije onomastičkih pojmova. Osim njega valja spomenuti još nekoliko autora, kao na primjer Valentina Putanca i Vladimir Skračića koji su ostavili svoj trag u području onomastike, te se također ističe i rad Siniše Vukovića *Onomastička terminologija*, a osim već navedenih, radove iz područja onomastike pišu i Veljko Gortan, Božidar Finka, Dunja Brozović Rončević i drugi (Čilaš Šimpraga, Frančić 2019).

Nadalje, važno bi bilo spomenuti procese imenovanja i prevođenja imena iz stranih filmova, priča, bajki, i sl. Kao što će biti navedeno u daljnjim dijelovima rada, ne nose sve Disneyjeve princeze jednaka imena u izvornim i hrvatskim verzijama filmova. Temom imenovanja i prevođenja bavili su se razni autori. Autorica Vodanović (2006) u svom radu o imenovanju

definiranje temelji na normativno-gramatičkim, opće-lingvističkim i filozofsko-logičkim postavkama. U svom radu ističe i važnost semantike u proučavanju imena (ibid.).

Mnogobrojne i dugogodišnje rasprave vodile su do odgovora na pitanja o procesu imenovanja i stvaranja nove discipline. *Ta nova disciplina balansira na granici između filozofije jezika, jezične teorije i onomastike, a riječ je, naravno, o teoriji vlastitoga imena.* (Vodanović 2006: 224). Autorica navodi neke od teorija o vlastitom imenu podijeljene na dva dijela na temelju dvaju načela. Prvi dio, to jest načelo, karakterizira klasični pristup značenju i referentnosti, a drugo načelo odnosi se upotrebu preobraženog vlastitog imena. Obrazlaže neke od teorija i hipoteza prvog načela te u skladu s istim spominje i razne autore i/ili predstavnike kao što su Stuart Mill, John Searle, Kripke itd. Kao autore koji se bave upotrebom preobraženog vlastitog imena autorica navodi sljedeće: Peti, Znika, Barac-Grum itd. Uz to, autorica spominje i Mirka Petija koji je u svom radu iz 1999. godine naveo 8 različitih konteksta u kojima ime gubi funkciju referentnosti. Autorica navodi svih 8 te ih objašnjava. To su:

- imena u frazemima,
- narodne poslovice,
- metonimizacija,
- atribucija,
- brojivost,
- padežni izraz sa specifičnom semantikom,
- prijedložni izrazi,
- aktualizacija opreke u gramatičkoj kategoriji broja. (prema Vodanović 2006)

Autorica Markanović (2019) bavila se u svom diplomskom radu temom prevođenja vlastitih imena u češkom i hrvatskom jeziku. Ističe da vlastita imena mogu predstavljati veliki problem prevoditeljima jer imena moraju biti u skladu i s originalnim tekstom i prevedenim. Odnosno, *kod prevođenja vlastitih imena mora se obratiti pozornost na razne faktore koji utječu na sam izbor imena kod autora. Prevoditelj mora biti iskusan i svjestan toga da autor koristi određena imena ne iz slučajnosti, već zato što njima želi nešto poručiti i, uostalom, okarakterizirati likove u nekim književnim djelima, kao što su, na primjer, bajke* (Markanović 2019: 3). U skladu s navedenim, osobita je pozornost usmjerena na prevođenje imena u djelima dječje književnosti, znanstvene fantastike te imenima u Bibliji. U takvim djelima imena često upućuju na neke karakteristike lika koji nosi određeno ime, ime i njegovo značenje može se povezati s likom ili radnjom djela (knjige, filma..).

Markanović (2019) ističe da na izbor imena prilikom imenovanja likova utječu razni faktori. Primjerice, Žaneta Dvořáková (prema Markanović 2019) navodi da to mogu biti faktori poput vrste književnog djela ili žanra, pokreti i struje u vrijeme nastanka koji su djelovali na autora i kulturna tradicija. Kao što se to može javiti i u drugim područjima i slučajevima, tako i kod prevođenja postoje autori koji zastupaju različite teze. Tako neki autori zastupaju tezu da imena nemaju značenja pa ih zbog toga ni ne treba prevoditi, već samo prenijeti u jezik, dok drugi smatraju da imena prenose određenu identifikaciju i percepciju. Tako Zeno Vandler zastupa tezu o neprevođenju imena i njihovom prenošenju iz jezika u jezik jer smatra da imena nemaju značenje, s druge strane Searle smatra da imena prenose funkciju identifikacije i percepciju. Autorica spominje i hrvatskog jezikoslovca Petra Guberinu koji smatra da se imena trebaju prevoditi ako se ne odnose na neki opće poznati pojam. Kao primjer takvih imena Markanović (2019) spominje imena Don Juan i Harry Potter. Osim Žanete, autorica spominje i Škiljana i navodi da isti *prevođenje vlastitih imena promatra na trima razinama: fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj* (Markanović 2019: 18), dok Fernandes (2006, prema Markanović 2019) funkcije imena u djelima (s naglaskom na bajkama) dijeli na semantičku, semiotičku i zvukovno-simboličku funkciju.

Valja imati na umu da *iako imena upućuju na konkretnu osobu i nisu semantički obilježena, ona u književnim djelima mogu funkcionirati kao prijenosnici semantičkih, semiotičkih i zvučno-simboličnih značenja* (Markanović 2019: 24). Imena mogu nositi informacije koje mogu biti važne za pojedinca ili cijelu priču, stoga je prilikom prevođenja moguće ili sačuvati imena ili ih prilagoditi jeziku na koji se prevodi. Van Coillie (prema Markanović 2019: 18/19) navodi deset mogućih strategija koje mogu pomoći prevoditelju prilikom prevođenja osobnih imena u fikciji:

1. reprodukcija – strana imena ostaju nepromijenjena,
2. neprevođenje + dodatno objašnjenje – dodavanje objašnjenja ili u obliku bilješke ili u samom tekstu,
3. zamjena osobnog imena općom imenicom – zamjena vlastitog imena općom imenicom koja karakterizira određenu osobu,
4. fonetska ili morfološka prilagodba ciljnom jeziku – fonetska transkripcija ili morfološka prilagodba,
5. egzonimi – zamjena imena njegovim ekvivalentom u ciljnom jeziku,

6. zamjena poznatijim imenom iz izvorne kulture ili međunarodno poznatim imenom koje ima istu funkciju,
7. zamjena – zamjena imena drugim imenom iz ciljnog jezika,
8. prevođenje imena s određenim konotacijama – reprodukcija konotacija u ciljnom jeziku, u slučaju kada imena imaju određene konotacije,
9. zamjena imena drugim imenom ili dodatnom konotacijom – dodavanje ili mijenjanje konotacije imena,
10. brisanje – izostavljanje vlastitih imena.

Također bi valjalo spomenuti da s vremenom dolazi do intenzivnijih međunarodnih suradnji kao i internacionalnih pristupa koji *rezultiraju potrebom za oblikovanjem i ujednačivanjem međunarodne onomastičke terminologije* (Čilaš Šimpraga, Frančić 2019: 31). Autorice navode da su u tom su području važnu ulogu imale i imaju ICOS (Međunarodno vijeće za onomastičke znanosti) i UNGEGN-ova radna skupina za terminologiju.

Animirani filmovi

Animacija je posebna sfera i vrsta filmske djelatnosti. Neki ovu tehniku i umjetnost ubrajaju u ukupnost filmskog fenomena, dok je drugi smatraju nezavisnim područjem. Ono što karakterizira animaciju jest pokret, odnosno iluzija pokreta koja nastaje tako da se zasebne sličice pojedinačno snimaju ili slikaju, a kasnije projiciraju. *Animacija je kao pojava vrlo rasprostranjena i obuhvaća niz mogućnosti, materijala i oblika primjene: manualna, mehanička, tehnička i kibernetičke animacija osnovni su stupnjevi te izvedbene i oblikovne sfere.* (Filmska enciklopedija 1986: 26). Prapočeci animacije mogu se pronaći već u 19. stoljeću u obliku optičkih igračaka: *Prapočeci kinemat. animacije obuhvaćaju phenakistiscope J. A. F. Plateaua i stroboscope S. von Stampfera iz 1832, nadalje zoetrope W. G. Hornera iz 1834, pa napokon praxinoscope i tzv. théâtre-praxinoscope iz 1877, odn. 1880. É. Reynauda.* (ibid).

Godine 1880. Reynaud je patentirao takozvani *optički teatar*, a 1892. godine izveo je prvu javnu projekciju priča u trajanju od više minuta (*Dobra čaša piva, Oko kabine* itd.). Jedna od važnijih projekcija jest ona braće Lumière 1895. godine. Ta je projekcija bila utemeljena na fotografski fiksiranoj filmskoj slici. Početkom 20. stoljeća nastaju stop-kamere. *God 1905. S. de Chemón ostvaruje film Električni hotel (prvi domet predmetne animacije), J. S. Blackton stvara Duhovite faze smiješnih lica (1906) i, napokon, É. Cohl Fantazmagoriju (1906) – prve domete film. crtežne animacije* (Filmska enciklopedija 1986: 27). Unatoč tome što se činilo da je zbog snimanja i kamera animirana ručna kinematografija potisnuta, postoje umjetnici koji slikaju rukom (braća Coradini iz Italije, L. Lye, N. McLaren) (ibid). U sljedećoj fazi kada je film obuhvaćao crteže na prozirnim folijama, posebice su se iskazali W. McCay te braća M. i D. Fleischer. (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2819>)

Animirani film je vrsta filma koji je proizveden tehnikom animacije. To može biti upotrebom različitih materijala, primjerice crteža, lutki, prirodnih predmeta itd. (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2819>). Podjela (animiranih) filmova na podvrste jednaka je onoj kod igranih filmova pa su kriteriji za podjelu dužina i žanr.

Poznati animatori bili su Bill Hanna i Joe Barbera, autori iz Warner Brothers studija (primjerice Chuck Jones) te W. Lantz. Osim već navedenih animatora važno je spomenuti i Walta Disneyja koji punu animaciju dovodi do vrhunca. Njegovi likovi nalazili su se u trodimenzionalnom prostoru i bili su voluminozno stilizirani te su imali kontinuirane pokrete. U 1930-im godinama započinje moderni animirani film, a nakon II. svjetskog rata dolazi do njegova naglog širenja.

U Hrvatskoj su prvi animirani filmovi nastali 1922., a napravio ih je S. Tagatz. (film, <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2819>)

Walt Disney

Walt Disney bio je američki animator, redatelj i producent. Njegovo puno ime je Walter Elias Disney, a rođen je u Chicagu 5.11.1901. godine. Isprva je raznosio novine te je također odslužio vojni rok i otišao u Kansas 1919. godine gdje je s U. Iwerksom (također talentirani crtač) radio prvo u jednom listu, a zatim u produkciji reklama. Godine 1920. realizirali su kratki crtani film koji se uspješno prikazivao u lokalnom kinu. (Filmska enciklopedija 1986)

Osnovao je vlastiti studio Laugh-O-Gram Fils Corporation 1921. godine u Kansas Cityju gdje nakon nekoliko animiranih filmova zatvara studio zbog nedostatka sredstava (Filmska enciklopedija 1986). S vremenom je napustio mjesto animatora te počeo djelovati kao producent. Ostvario je nekoliko uspješnih filmova te je zahvaljujući istom uspio utemeljiti i vlastitu tvrtku pod nazivom Walt Disney Productions (danas The Walt Disney Company). Umro je u Burbanku 15. 12. 1966. godine. (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15422>)

Enciklopedija.hr (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15422>) navodi sljedeću zanimljivost: *U njegovoj proizvodnji nastalo je 29 filmova koji su nagrađeni Oscarom, a to je »rekord« koji će se teško premašiti.* U Filmskoj enciklopediji (1986) se može pronaći podatak da je radio i dokumentarne filmove, te također kako je Disney osvojio čak 29 Oscara, dok Parkinson u svojoj knjizi *Film* (1999) navodi da je osvojio 26 Oscara i 6 posebnih nagrada akademije. Parkinson (1999) i Filmska enciklopedija (1986) ukazuju na stečenu popularnost te utjecaj koji je Disney ostavio u području filmova.

Walt Disney Studios i Walt Disney Kompanija

Disney je ostavio velik utjecaj na mnogo ljudi zbog svoje popularnosti i brojnih filmova, materijala, igračaka itd. Ostvario je uspjeh svojim crtanim filmovima i postao jedna od najpoznatijih osoba iz svijeta filma. *Podatak da su Walt i Roy Disney 16. listopada 1923. godine osnovali kompaniju pod nazivom The Walt Disney, nije samo dio opće kulture, nego i početak specifične filmske (animacijske) komunikacije s publikom koja je uvelike oblikovala njezin svjetonazor, tumačenje svakodnevice, kao i nemali dio konstrukcije simboličkog reda suvremenog zapada.* (Petrović 2018: 9)

Već više od 95 godina, Walt Disney Studios je temelj na kojem je izgrađena kompanija Walt Disney Company. W. D. Company danas radi kvalitetne filmove, epizode, predstave, priče i slično. Walt Disney Studios obuhvaća kolekciju uglednih filmskih studija, uključujući Disney, Walt Disney Animation Studios, Pixar Animation Studios, Disneynature, Marvel Studios, Lucasfilm, 20th Century Studios, Searchlight Pictures i Blue Sky Studios. Osim filmova, Disney uključuje i Walt Disney Records, Hollywood Records i Disney Theatrical Productions, produkciju svjetskih scenskih predstava. (<https://www.waltdisneystudios.com/our-businesses/>)

Sam Disney (Disney Live Action) odnosi se igrane filmove sve od 1950. godine kada je nastao Treasure Island. Ovdje se ubrajaju i noviji filmovi kao što su Alisa u Zemlji čudesa (2010), Pirati s Kariba (2010), Zlurada (2016), Ljepotica i zvijer (2017) itd. Walt Disney Animated studios odnosi se na animirane filmove. Prvi u potpunosti animiran film bio je Snjeguljica i sedam patuljaka iz 1937. godine. Postoji velik broj filmova punih inovacija i kreativnosti, od prvog filma, pa sve do Ledenog Kraljevstva 2 iz 2019. za koji ovaj izvor navodi da je najveći animirani film svih vremena. Među ove filmove, između ostalih se ubrajaju i Pinokio, Trnoružica, Mala sirena, Ledeni Kraljevstvo, Zootopia... (<https://www.waltdisneystudios.com/our-businesses/>)

Petrović (2018: 11) ukazuje na promjene koje su se dogodile kroz vrijeme, mijenjanje filmova i karakteristika glavnih likova i slično, te velikom uspjehu: *stvaranjem Disney Princess marketing franšize (2001.) korporacija dobiva na popularnosti.*

Disneyjeve princeze

Kada se spomene naziv *Disneyjeve princeze*, misli se na liniju Princess, odnosno na franšizu Disney Princess u koju se ubraja 12 princeza koje su nastale kroz godine. (https://disneyprincess.fandom.com/wiki/List_of_Disney_Princesses).

U Disneyjeve princeze ubrajaju se junakinje, ženski likovi princeza iz animiranih filmova, koje su postale princeze rođenjem ili udajom za člana kraljevske obitelji. (Petrović, 2018).

U skupinu od 12 princeza ubrajaju se sljedeće princeze i junakinje iz navedenih filmova: Snjeguljica (*Snjeguljica i 7 patuljaka*, 1973), Pepeljuga (*Pepeljuga*, 1950), Trnoružica/Aurora (*Trnoružica/Uspavana ljepotica*, 1959), Ariel (*Mala sirena*, 1989), Belle (*Ljepotica i zvijer*, 1991), Jasmina (*Aladin*, 1992), Pocahontas (*Pocahontas*, 1995), Mulan (*Mulan*, 1998), Tiana (*Princeza i Žabac*, 2009), Zlatokosa/Rapunzel (*Vrlo zapetljana priča*, 2010), Merida (*Merida Hrabra*, 2012), Moana (*Moana/Vaiana*, 2016) (<https://princess.disney.com>). Zbog opsežnosti teme i filmova te broja likova koji se u njima pojavljuju, za analizu su odabrana imena princeza prvih šestoro filmova.

Obrada filmova

Snjeguljica i sedam patuljaka (1937)

Kratak sadržaj

Film govori o djevojci koja je nakon očeve smrti ostala sa svojom ljubomornom pomajkom kojoj je smetala djevojčina ljepota te ju je zbog toga pokušala ubiti. Pomajka je koristila Čarobno zrcalo (*Magic Mirror*) i ispitivala ga tko je najljepši na svijetu. Dokle god je zrcalo odgovaralo da je pomajka najljepša, Snjeguljica nije bila u opasnosti, no kako je kraljevena rasla, postajala je sve ljepša. Jednoga je dana na pomajčino pitanje zrcalo odgovorilo riječima: „*Prnje ne mogu sakriti njenu ljepotu, ona je ljepša od vas. Usne crvene kao ruža, kosa crna kao ebanovina, blijede puti poput snijega*“ (eng. *white skin as snow*). Nakon opisa princeze, prvi put se prikazuje Snjeguljica kako se druži sa životinjama kraj bunara želja gdje je zaželjela nekoga da je voli. Dolazi princ koji se zaljubi u nju, no maćeha je sve vidjela i naredila lovcu da je ubije i donese njezino srce. Lovac nije imao srca za taj čin pa joj kaže neka bježi, sakrije se i nikada se više ne vraća. Snjeguljica bježi uplakana u šumu gdje je smiruju životinje te je odvođe do kuće kako ne bi spavala u šumi. Ušla je u praznu kuću. Vidjevši da je sve prljavo, odlučila je sve očistiti s idejom kako bi joj vlasnici dopustili da ostane. Nakon čišćenja otišla je u sobu gdje je vidjela krevete s urezanim imenima: Profa, Srećko, Šmrcko, Tupko, Ljutko, Stidljivko, Pospanko i na njima zaspala. Patuljci su nakon povratka kući odlučili dopustiti Snjeguljici da ostane s njima. U dvorcu je Zrcalo opet reklo kraljici da je Snjeguljica najljepša i tako je maćeha saznala da je Snjeguljica živa. Upotrijebila je čaroliju i pretvorila se u ružnu staricu i odlučila iskoristi otrov za jabuku kako bi Snjeguljica pala u smrtni san. Kada su patuljci odlazili na posao, upozorili su Snjeguljicu da se čuva i bude oprezna, no maćeha je iskoristila trenutak kada je Snjeguljica ostala sama i dala joj otrovnu jabuku. Životinje su obavijestile patuljke o čudnom gostu, a Snjeguljica je nakon što je zagrizla jabuku pala na pod. Patuljci su pokušali uloviti maćehu, no ona je pala u provaliju. Žalosni patuljci stavili su Snjeguljicu u stakleno-zlatni lijes koji su napravili jer je nisu imali srca pokopati zbog njezine ljepote. Kraljević s početka priče tražio ju je svuda i kada je čuo za ljepoticu koja spava u lijesu, došao je k patuljcima i tamo ugledao Snjeguljicu i poljubio je. Nakon što se probudila i oprostila s patuljcima, otišla je s kraljevićem. Živjeli su dugo i sretno.

Princezino ime

Glavna junakinja u ovom filmu je princeza Snjeguljica. Odmah na početku filma, djevojka je opisana kao *dražesna kraljevna Snjeguljica*¹, a pomajka kao *zla pomajka i kraljica*. Prije nego je u filmu nastupila sama scena sa Snjeguljicom, prvo je predstavljen njezin opis, a kada je konačno prikazana, prikazana je s bijelim pticama i u staroj odjeći. Cijeli film je oslovljavana imenom Snjeguljica te se nigdje ne spominje njezino drugo (pravo) ime ni prezime. Iz samog imena vidljiv je korijen riječi: snijeg. Jedna od glavnih i prepoznatljivih karakteristika snijega je njegova bijela boja, a upravo sljedeći citat koji se javlja na početku filma kada čarobno zrcalo opisuje Snjeguljicu govori o izgledu ove princeze te se usporedba njezine puti može dovesti u vezu s imenom koje nosi: „*Prnje ne mogu sakriti njenu ljepotu, ona je ljepša od vas. Usne crvene kao ruža, kosa crna kao ebanovina, blijede puti poput snijega*“² (eng. *white skin as snow*). Zapravo je Snjeguljica nekoliko puta opisana riječima *najljepša od svih*, a ovaj citat i riječi čarobnog zrcala govore o toj ljepoti. Osim ljepote koja karakterizira ovu princezu, ona je i specifičnog izgleda: prikazana i opisana je vrlo blijede puti, crvenih usnica i crne kose, što je vrlo netipičan prikaz princeze, čak i pomalo kontrastan (blijeda put naprema crnoj kosi). Prije nego što se u filmu prikaže sama princeza, prvo se dobiva njezin kratki opis. Njezina se blijeda put uspoređuje sa snijegom. S obzirom na to da se njezino pravo ime i prezime ne spominje, moguće je da je *Snjeguljica* njezino ime, no moguće je i da je riječ o nadimku koji joj je nadjeven na temelju njezinih tjelesnih obilježja, u ovom slučaju blijede puti. Njezin izgled vrlo je prepoznatljiv te je Snjeguljicu lako razlikovati od ostalih princeza i likova iz Disneyjevih filmova. Najčešće se prikazuje u plavoj majici sa žutom suknjom i crvenim plaštem, tj. u odjeći u kojoj je pobjegla.

¹ Pri pisanju ovoga odlomka korišten je audiovizualni materijal Disney, W. (1937). *Snow white and the Seven Dwarfs* (animirani film). Walt Disney Productions i Walt Disney Animation Studios. Svi se navodi u okviru istog donose prema navedenom izvoru.

² Vidi 1.

Pepeljuga (1950)

Kratak sadržaj

Prvo se iz filma saznaje uvodna priča: nakon smrti Pepeljuginе majke, njezin se otac odlučio oženiti ženom koja je imala dvije kćeri, Anastaziju i Drizelu. Nakon očeve smrti maćeha je postala hladna, okrutna i ljubomorna. Poticala je samo svoje kćerke, ohole i sebične, te su sve tri zajedno ponižavale Pepeljugu i tjerale je da im služi u svojoj kući. Usprkos svemu, Pepeljuga je ostala dobra i vjerovala da će se njezini snovi ostvariti. Tada se u filmu prvi puta pojavljuje lik Pepeljuge te je prikazana tijekom obavljanja kućanskih obaveza, pri čemu se družila sa životinjama. U prostoriji u kojoj sve priprema vidi se kamena peć i drva. Zatim gledatelji upoznaju neke od životinja, a to su: miševi Jacques i Gašpar (Gas), maćak Lucifer, pas Bruno. Istovremeno se u dvorcu odvijala druga situacija: star i nestrpljiv kralj je bio usamljen te je želio unuke. Odlučio je prirediti bal na koji su pozvane sve djevojke u kraljevstvu kako bi svom sinu našao ženu. Sve djevojke u kraljevstvu, uključujući i Pepeljugu, počele su sa spremanjem za bal. Polusestre i maćeha su ismijavale Pepeljugu i smišljale joj poslove i obaveze s ciljem da ne stigne na bal. Planirala je urediti i obući majčinu haljinu, ali su to učinili miševi jer nije stigla, no polusestre su je odlučile uništiti kad su je vidjele. Otišla je do fontane i plakala, počela je gubiti vjeru u snove, a zatim se pojavila njezina vila zaštitnica koja joj je pomoću čarolije omogućila odlazak na bal. Obavijestila je Pepeljugu da se mora vratiti do ponoći jer će tada čarolija prestati. Za to vrijeme princu je u dvorcu bilo dosadno sve dok nije ugledao Pepeljugu. Prišao joj je i počeli su zajedno plesati sve do trenutka kada je ona počela bježati jer je stigla ponoć i putem je izgubila cipelicu. Tijekom puta kući prestala je čarolija i sve je nestalo, jedino je ostala cipelica. Princ je pokrenuo potragu s idejom da cipelicu isprobaju sve djevojke u kraljevstvu i ona kojoj će cipelica odgovarati, udat će se za njega. Maćeha je rekla svojim kćerima da moraju isprobati cipelicu, a Pepeljugu zaključala u njezinu sobu. Miševi su uspjeli ukrasti ključ i otključati Pepeljugu. Sestrama je cipelica bila premala i kada je vojvoda već želio odustati i otići, stigla je Pepeljuga. Sluga je nosio cipelicu da je Pepeljuga isproba, ali maćeha mu je postavila nogu i staklena cipelica je pala na pod i razbila se. Pepeljuga je izvadila drugu cipelicu iz džepa i u idućoj sceni Pepeljuga i princ odlaze sa svojega vjenčanja.

Princezino ime

U filmu se prikazuje život princeze Pepeljuge i njezine pustolovine, a u središtu su radnje događaji vezani uz kraljevski bal. U filmu se ne pojavljuje drugo ime kojim se likovi služe kako bi oslovili Pepeljugu. Za razliku od Snjeguljice, u filmu ne postoji tako očito objašnjenje zašto je tako nazvana. Ime Pepeljuga nastalo je od riječi pepeo. Cijeli film govori o poslušnosti, radu

i marljivosti djevojke Pepeljuge, kako ona nakon smrti svoga oca radi kao sluškinja u svojoj kući i sluša naredbe maćehe i njenih kćeri. Upravo se ovaj dio njene osobnosti i ponašanja može povezati s njenim imenom.

Na početku filma Pepeljuga je prikazana kako hrani životinje i radi ostale kućanske poslove. Odmah nakon ustajanja započinje s kućnim obavezama, a jedna od scena prikazuje je u kuhinji gdje se u pozadini mogu uočiti kamena peć i drva. Općenito ona prva ustaje i priprema sve za ostale ukućane, od hrane, čišćenja i pospremanja itd. Ako Pepeljuga prva ustaje, logično je da ona loži vatru za grijanje i kuhanje, pa se tako može uprljati pepelom. Engleska verzija imena ove junakinje glasi Cinderella te nosi vrlo slično značenje kao i hrvatska inačica. Kao i kod Snjeguljice, nigdje se ne spominje (pravo) Pepeljugo ime ili prezime. Moguće je da je riječ o nadimku koji su joj nadjenule maćeha i polusestre kako bi istaknule njezinu podređenost i kućanske obaveze, no u filmu se ta pretpostavka eksplicitno ne potvrđuje.

Mrežna stranica Oh my Disney (<https://ohmy.disney.com/movies/2015/02/21/official-disney-character-name-analysis/>) navodi da istraživanja ukazuju na to da je *Cinderella* nadimak za nekog tko se zove Ella te je često prekriven pepelom. Riječ je o engleskoj verziji imena koje glasi *Cinderella*, odnosno cinder ('pepeo') + Ella = Cinderella. Ni u engleskoj ni u hrvatskoj verziji filma ne postoji niti jedan čimbenik koji bi nedvojbeno ukazivao na to da je njezino pravo ime Ella, a na to ne upućuje ni hrvatska varijanta njezina imena.

S druge strane, stranica Gallery Roulette (<https://galleryroulette.com/disney/the-meanings-behind-disney-princess-names-reveal-a-lot-about-their-characters/>), navodi da se ime Cinderella (Pepeljuga) s francuskog može prevesti kao mali pepeo te da je prikladno nakon svih godina spremanja i čišćenja s kojima se taj lik radnjom dovodi u vezu.

Trnoružica (1959)

Kratak sadržaj

Kada se nakon puno godina kralju Stjepanu i njegovoj kraljici rodila kćer, koju su nazvali Aurora, u kraljevstvu se slavilo. Došli su mnogi gosti, među njima i kralj Hubert i princ Filip kako bi dogovorili zaruke s roditeljima tek rođene princeze. Također su došle i tri dobre vile koje su darivale dijete: gospa Flora, gospa Fauna, gospa Sunčica. Darovi su bili ljepota, dar pjesme i kada je došao red na treću vilu, došla je Zlurada i prekinula darivanje. Uvrijedila se jer nije pozvana te je u znak dobrote odlučila „darivati“ princezu: prije no sunce zađe na njezin 16. rođendan, ubost će se na vreteno i umrijeti. Nakon nje, na red je ponovno došla treća vila, Sunčica, koja nije mogla ukinuti kletvu, već je samo ublažiti. Aurora neće umrijeti, nego će biti u snu, a urok će nestati od prave ljubavi. Zbog straha, kralj je naredio da se spale sva vretena u kraljevstvu te zajedno s kraljicom i vilama odlučuje da će vile odgajati Auroru kao seljanke u šumi, bez čarolija. Kako se bližio dan 16. rođendana i povratka, kraljevstvo se sve više veselilo, a Zlurada se u svom domu, Ukletoj Gori, ljutila jer neće moći ispuniti svoje proročanstvo. Duboko u šumi, vile su odgajale kraljevu i nazvale su je Ružica. Odlučile su pripremiti zabavu iznenađenja za njezin 16. rođendan. Kako bi mogle pripremiti iznenađenje, vile su poslale Ružicu po bobice. U šumi je Ružica upoznala princa, plesala s njime i pobjegla kada ju je upitao za ime. U međuvremenu, u kolibi stvari nisu išle po planu i vile su odlučile sve pripremiti i očistiti uz pomoć čarolija. No dvije su se vile počele svađati zbog boje haljine i kroz dimnjak je počela letjeti čarolija koju je uočila Zluradina ptica. Nakon što se Ružica vratila, rekla je da je srela neznanca i zaljubila se, na što su vile Ružici ispričale istinu kako je ona kraljeva Aurora te da je već obećana drugome. Ptica je sve to čula i otišla Zluradi. Kralju Hubertu je stigao princ Filip (isti mladić iz šume) i priopćio da je upoznao svoju buduću mladu, „seljanku“. Hubert se zabrinuo zbog dogovorenih zaruka. Nakon što je Aurora došla s vilama u dvorac, one su joj dale krunu, no Aurora je plakala i vile su je ostavile samu kako bi se smirila. Zlurada je iskoristila čaroliju kako bi odvela Auroru do vretena, a vile su to prekasno shvatile i nisu je stigle zaustaviti. Ubola se i zaspala. Kako bi kralja i kraljicu poštedjele patnje, dobre vile su uspavale cijelo kraljevstvo dok se Aurora ne probudi. Prije nego što je kralj Hubert zaspao, rekao je kralju Stjepanu da se Filip zaljubio u neku seljanku. To je čula jedna od vila i shvatila da su se zaljubili jedno u drugo i krenule su prema kolibi gdje je već bio princ, ali Zlurada ga je ulovila i odvela. Kad su vile stigle do kolibe, shvatile su što se dogodilo i odlučile su otići na Ukletu Goru. Uz pomoć vila, princ je pobjegao iz tamnice. Zlurada nije uspjela zaustaviti princa, pa je stvorila „šumu trnja“ oko zamka kako bi spriječila princa da uđe, no kada je uspio

skoro ući u dvorac, Zlurada je došla pred njega i pretvorila se u zmaja. Dobre vile začarale su mač kako bi je princ mogao pobijediti. Probio je zmaja mačem u srce i zmaj je pao u provaliju te nestao zajedno s trnjem. Nakon toga je princ ušao u dvorac, pronašao Auroru i poljubio je. Ona se probudila, a kasnije i ostalo kraljevstvo. Trublje su se oglasile i princ i princeza su zajedno sišli po stepenicama do svojih roditelja.

Princezino ime

Engleski naziv filma glasi *The Sleeping Beauty* što bi u doslovnom prijevodu značilo Uspavana ljepotica. Unatoč tome, film i njegova junakinja u Hrvatskoj su poznatiji kao Trnoružica. Trnoružica je ime pod kojim se misli se na princezu Auroru. Nitko od likova princezu Auroru u filmu ne zove imenom Trnoružica, već ju zovu drugim imenima. Ime Aurora nadjenuli su joj njezini roditelji, a ime Ružica nadjenule su joj vile kada je živjela s njima u šumi zbog kletve i svoje sigurnosti. Ime Aurora objašnjava se na samom početku filma: kralj i kraljica dugo nisu mogli imati djece te kada se princeza konačno rodila, ispunila im je život Suncem: „*Da, nazvaše je po zori jer im je život ispunila Suncem*“.³ Kao što je i rečeno u filmu, ime Aurora označava zoru i dolazi iz latinskog jezika. Također, Aurora je bilo ime i rimske božice zore (<https://www.znacenje-imena.com/aurora>).

Objašnjenje, odnosno značenje imena Aurora spominje nekoliko tiskanih knjiga. Autorica Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navode da je ime Aurora latinskog podrijetla te označava božicu zore. Ime Aurora s božicom zore također povezuju i Jarm (2008) i Šimundić (2006). Oni navode različite izvedenica imena Aurora (Ara, Arka, Ora, Ore, Rora, Rorica itd.), a Jarm (2008) još nadodaje i izvedenice imena Zora (Zorica, Zoja, Zorka), navodi da je izravni hrvatski prijevod imena Aurora Zora te spominje i verziju muškog imena Zoran. Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navode oblike imena u drugim jezicima (primjerice u engleskom, poljskom i još nekoliko jezika postoji ime Aurora, u francuskom oblik Aurore, a u njemačkom oba primjera).

Ime Ružica nije objašnjeno u filmu te zašto je to ime odabrano, kao u slučaju imena Aurora, no omogućava objašnjavanje imena Trnoružica. Ime Ružica spominju Čilaš Šimpraga i sur. (2018) te navode da je izvedeno od imena Ruža. Zanimljivo je da je ovo jedno od čestih imena (ima ga više od 14000 osoba) te se često nadijevalo u Slavoniji i Srijemu sredinom 20. stoljeća.

Oblik imena Ruža može se pronaći u dvama rječnicima. Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navode da je ime Ruža narodnog podrijetla, povezano s cvijetom ruže. Nastalo je promjenama u

³ Navedeni citat je iz audiovizualnog materijala Disney, W. (1959). *Sleeping Beauty* (animirani film). Walt Disney Animation Studios i Walt Disney Productions. Svi se navodi u okviru istog donose prema navedenom izvoru.

talijanskoj riječi Rosa. Također je vrlo često (11000+). Šimundić (2006) također povezuje ime Ruža s latinskim jezikom i riječju Rosa i promjenama u istoj (o>u, s u ž). Navodi još nekoliko oblika osim imena Ružica: Ružana, Ruška, itd.

Cvijet ruže nosi titulu kraljice cvijeća zbog svoje ljepote (<https://www.skolskiportal.hr/kolumne/ruza-kraljica-cvijeca/>), a ljepota je jedan od poklona dobivenih od vila na proslavi rođenja. Nadalje, riječ ružica se pojavljuje i u imenu Trnoružica. Druga riječ koja se pojavljuje jest trn. Iako trn nije izravno povezan s princezom, bitan je zbog Zluradine čarolije i njezinog princa spasitelja. Zlurada je, kako bi spriječila pravu ljubav koja poništava njemu kletvu, napravila ogromno trnje oko dvorca. Naravno, princ je uspio proći kroz trnje, spasiti princezu i probuditi cijelo kraljevstvo iz vječnog sna. Samim time povezani su pojam trnje (trn) i princezino ime Ružica.

Disney princess fandom (https://disneyprincess.fandom.com/wiki/List_of_Disney_Princesses) navodi cijelu listu 12 princeza i njihove opise. Tako se na dnu stranice navodi da su Aurora i Mulan jedine princeze koje se oslovljavaju alijasima. Aurorin alias je Briar Rose. Rose označava ružu, a riječ briar označava trn, divlju ružu ili šipak⁴. Samim time saznaje se da i engleska verzija imena ima i riječ trn u sebi kao i Trnoružica. S obzirom na to da je za potrebe istraživanja gledana sinkronizirana verzija ovog filma, nije sigurno jesu li vile (na)zvale Auroru Rose (Ružica), kao u hrvatskoj/sinkroniziranoj verziji, ili imenom Briar Rose (Trnoružica). Prema potonjemu bi hrvatska inačica imena glavne junakinje bila prevedenicom nastalom prema engleskome uzoru.

Važno je napomenuti i da je Aurora ime za koje je navedeno da su roditelji nadjenuli malenoj princezi, a Ružica ime koje su joj nadjenule vile. Za ranije analizirana imena nije sigurno jesu li imena ili nadimci, no ovdje je navedeno da se radi o vlastitim imenima (jedno „pravo“ i jedno tajno). Prezimena se ne spominju.

⁴ Svi prijevodi s engleskoga jezika na hrvatski u okviru ovog rada su autorski.

Mala sirena (1989)

Kratak sadržaj

Film započinje prikazom mornara na brodu usred oceana. Nakon toga se prikaz spušta u podmorje gdje se održava svečanost u kraljevstvu sirena s kraljem Tritonom na čelu. Tijekom svečanosti Tritonove kćeri pjevaju o najljepšem glasu, glasu najmlađe sestre Ariel, ali kada je došao red na nju, nje nije bilo. Nje nije bilo jer je istraživala potonuli brod s ribicom Folounderom te nakon toga otišla u posjet galebu po imenu Scuttle. U jednom trenutku Ariel se sjetila koncerta i otišla. Sve je promatrala Ursula, negativan lik koji želi svrgnuti kralja. Ariel je otišla oca i ispričala se, a u pokušaju da je obrani, ribica je spomenula galeba, što je razljutilo oca jer je znao da je Ariel opet bila na površini. Gledatelji tada saznaju da ona ima 16 godina, da u špilji ima kolekciju ljudskih stvari te da se divi ljudskom životu. Tako je jednom prilikom, kad je opet otplivala na površinu, vidjela brod na kojem je bio princ Eric sa svojim psom Maxom i posadom. Princ smatra da nije pronašao pravu ljubav i ne želi se ženiti. Tada je počela oluja i svi su završili u moru. Princ Eric se vratio na brod kako bi spasio psa, no onesvijestio se i pao u more. Ariel je to vidjela i spasila ga. Kasnije su zajedno ležali na obali i ona mu je pjevala, no kad je primijetila da dolaze njegovi ljudi, pobjegla je. Princ je rekao da ga je spasila djevojka predivna glasa, no ostali mu nisu vjerovali. Ariel se zaljubljuje u princa i potvrđuje to kralju nakon njegovih sumnji. Nakon što je Ariel ostala sama, došli su Ursulini sljedbenici i ponudili joj pomoć da bude zauvijek zajedno s princem i ona je pristala na to. Odveli su je Ursuli koja je rekla da je jedina mogućnost da bude s princem da postane čovjek. Ponudila joj je da je pretvori u čovjeka na tri dana, ali pod uvjetom da se princ do kraja trećeg dana zaljubi u nju i poljubi je. Ako je poljubi, ona ostaje čovjekom, ako ne, ponovno će biti sirena i postati Ursulino vlasništvo. Cijena pretvaranja u čovjeka je bio njezin glas. Pristala je, potpisala ugovor i počela pjevati kako bi joj Ursula oduzela glas i pretvorila je u čovjeka. U isto vrijeme princ je mislio o njoj i njezinu glasu i posvuda je uzaludno tražio. Ariel je nakon čarolije isplivala na površinu i stigla do plaže. Max je nanjušio Ariel i odveo princa do nje. Ariel je bila poznata princu, no shvatio je da nema glas i da ona ne može biti djevojka s plaže koju traži, ali usprkos tome joj je pomogao. Kralj je posvuda tražio svoju kćer, pitao se što je učinio, a Ariel se u obilasku kraljevstva s princem svemu divila i plesala. Kada su se u jednom trenutku skoro poljubili, Ursulini sljedbenici su ih prevrnuli s brodića. Kasnije se u filmu na plaži pojavila prikaza koja je pjevajući hipnotizirala princa. Ujutro je došao galeb koji je sve obavijestio da se princ ženi. Ariel radosno otrči dolje, no shvatila je da se princ planira oženiti dugom. Saznaje se da je ta druga žena lijepa glasa zapravo Ursula koja je koristila čarobnu ogrlicu da se pretvori

u lijepu djevojku. Životinje su uspjele spriječiti vjenčanje i razbiti ogrlicu pa je sva čarolija prestala, a Ariel se vratio glas. Princ ju je prepoznao i želio ju je poljubiti, no sunce je zašlo. Ursula se vratila u svoje stvarno tijelo, otela Ariel i skočila u more. Tamo ju je zaustavio kralj koji je pokušao poništiti ugovor, no nije uspio. Ursula je predložila razmjenu, a kralj potpisao ugovor i pretvorio se u čudnog stvora poput ostalih u njezinu vlasništvo. Ariel i Eric napali su Ursulu i tijekom borbe ona umire. Nakon Ursuline smrti svi stvorovi iz njezina vlasništva su spašeni. U idućoj sceni je princ bio obali, a Ariel ga promatra kao sirena. Sebastijan i kralj su promatrali nju i razgovarali o tome kako treba djecu pustiti i kako će im nedostajati. Kralj je stvorio Ariel noge te su se Ariel i princ poljubili i na kraju su se vjenčali na brodu gdje su ih iz vode promatrale sirene. Ariel je zagrlila oca, oprostila se s njim i otplovila s princem.

Princezino ime

Glavna junakinja u ovom filmu je Ariel. Ona je sirena i princeza, kći kralja Trintona. Film ne nudi objašnjenje imena glavne junakinje. Prema korištenim izvorima, ime Ariel ima dva značenja: ‘gazela’ (arapsko podrijetlo) te ‘lavica božja’ (hebrejsko podrijetlo) (<https://www.knjigaimena.com/?znacenje-imena-Ariel>).

Ime Ariel pronađeno je u jednom tiskanom obliku, u rječniku autora Šimundića (2006) koji govori da je ime Ariel povezuje s riječju Áryil koja znači ‘gazela’, izvedene od áyyil. Također navodi i druge oblike imena Ariel: Ara, Ari, Arči, Aka, Ela, Eli, Rija itd. Ime Ariel ne povezuje sa značenjem ‘lavica božja’.

Za ime Ariel se iz filma saznaje da je vlastito ime te se osim njega saznaju i imena njezinih sestara i njezina oca. U početnoj pjesmi sestre pjevaju o tome kako im je otac nadjenao dobra imena te o lijepom glasu njihove mlađe sestre. Kao i u preostalim filmovima, prezime se ne spominje.

Ariel je prikazana kao sirena (kasnije kao mlada žena) vrlo bujne crvene kose i lijepa glasa. Po svojoj se osobnosti razlikuje od ostalih sirena. Već u samom početku naglašava se njezina radoznalost kada nije na očevoj svečanosti kojoj je trebala prisustvovati i uveličati je svojim glasom i pjevanjem. Ona radije istražuje ljudski svijet, potopljeni brod, izlazi na površinu i druži se s mnogim različitim životinjama. Osjeća jaku privlačnost ka ljudskom svijetu te ga rado istražuje. Njezine karakteristike su hrabrost i znatiželja te je također odlična prijateljica. Na početku istražuje potopljeni brod, a tijekom filma se suprotstavlja ocu kako bi ostvarila svoje snove. Isto tako stalno brine o svojim prijateljima. Izgled njezine kose (bujna se duga

kosa često naziva i grivom) te hrabrost i odanost kao značajke Arielina karaktera mogu se dovesti u vezu s uvriježenim općim značajkama koje se pripisuju lavu.

Kao što je već navedeno, na hebrejskom Ariel označava 'lavicu Božju' i isto značenje navodi sljedeći izvor. Također povezuje Ariel sa Shakespeareom i njegovim djelom *The Tempest* (*Oluja*). Ariel iz drame i njezin odnos s Prosperom može usporediti s Ariel iz filma i njenom vezom s Ursulom. (<https://galleryroulette.com/disney/the-meanings-behind-disney-princess-names-reveal-a-lot-about-their-characters/>)

Ljepotica i zvijer (1991)

Kratak sadržaj

Film započinje pričom o razmaženom i sebičnom princu koji je nekada davno živio u kraljevstvu. Jedne zime starica se željela skloniti od hladnoće u njegovu zamku i ponudila mu ružu u zamjenu za sklonište, no zbog njezine starosti i ružnoće princ ju je odbio. Starica mu je rekla da ljepota zavarava i pretvorila se u predivnu čarobnicu, a njega u zvijer unatoč ispričama. Također je dobio i ružu koja će cvjetati do njegova 21. rođendana: ako nauči voljeti i ljubav mu bude uzvraćena prije nego što posljednja latica otpadne, čarolija će nestati i vratit će se u svoj izvorni lik. Prva scena u kojoj gledatelji vide glavnu junakinju ove priče je kada Belle izlazi iz kuće i pjevajući odlazi u grad. Tamo je lovac Gaston bacio oko na Belle, no on se njoj ne sviđa. Po povratku kući, otac kaže Belle da je stvorio novi izum te odlazi na sajam kolima. Putem je zalutao, konj mu je pobjegao, a on je stigao do dvorca u koji je ušao kako bi se sklonio. Tamo je prvo upoznao slugu, odnosno oživljene stvari: svijećnjak imena Lumiere i sat Cogsworthe. Nakon toga je otišao u drugu prostoriju gdje je upoznao još nekoliko likova i tada je ušla Zvijer, ljuta jer je stranac ušao nepozvan. Otac ga je molio za prenoćište, a zvijer je ironično odgovorila da će mu to dozvoliti. U međuvremenu Gaston kroz cijeli film neuspješno zavodi Belle. Konj Phillipe se vratio kući i Belle je tražila da je odvede do oca. Došli su do dvorca i pronašla je oca u tamnici. Zvijer nije htjela pustiti oca, pa je Belle ostala umjesto njega. Zvijer joj je rekla da ne smije ulaziti zapadnu sobu. Bellein otac otišao je u gostionicu i ispričao što se dogodilo, no ostali mu nisu vjerovali, smatrajući da je star i lud. U dvorcu je Belle tijekom noći izašla iz sobe, večerala, te su je Lumiere i Cogsworthe odveli u obilazak, no kad su stigli do stepenica kod zapadnog krila, ona se ušuljala unutra. Tamo je vidjela da je sve slomljeno, uključujući prinčevu sliku, te vidjela ružu pod staklenim zvonom. Nakon što ju je Zvijer vidjela, otjerala ju je iz zapadnog krila, a Belle je od straha pokušala pobjeći i putem su je napali vukovi. Došla je Zvijer i spasila Belle, ali od rana se Zvijer onesvijestila i Belle joj odluči pomoći. Zvijer je priznala da nikada nije osjećala ovako nešto ni prema kome i da želi učiniti nešto za Belle i sa slugama dolazi na ideju: odveo ju je u knjižnicu kako bi je iznenadio, a Belle je bila oduševljena. Zvijer se trudila da bude „normalna“ i polako su se javili osjećaji kod oboje. Jedan dan je došlo vrijeme za večeru i Belle je sišla u žutoj haljini, a on u plavom odijelu, večerali su i plesali. Promatrajući ih tako, lik Mrs. Tea Pot je upotrijebila izraz „beauty and the beast“, odnosno Ljepotica i zvijer⁵. Nakon plesa i razgovora, Zvijer ju je odvela do zrcala koje pokazuje sve što

⁵ Iz audiovizualnog materijala Ashman, H., Hahn, D., Lasseter, J., McArthur, S. (1991). *Beauty and the Beast* (animirani film). Walt Disney Pictures, Silver Screen Partners IV i Walt Disney Animation Studios.

osoba zaželi i Belle je vidjela oca u šumi, bolesnog i samog. Zvijer pogleda u ružu i pušta je, ali prije odlaska joj daje zrcalo da ga se uvijek može sjećati. Belle je pronašla oca i odvela ga kući, pričala mu o Zvijeri i njegovoj promjeni, a ocu je bilo čudno kako ju je Zvijer pustila. S Belle je došao Chip koji se sakrio u torbi. Seljaci su došli do oca i tražili da priča o Zvijeri kako bi dokazali njegovu ludost, a Belle je otišla po zrcalo da pokaže Zvijer, branila ga, govorila da je dobar i da je prijatelj, no Gaston je rekao da je čudovište i strašio mještane. Zatvorili su oca i Belle i otišli po Zvijer. Srećom, Chip je bio izvana i vidio sjekiru, tatin izum. U isto vrijeme, mještani su došli do dvorca i sluge su upozorile Zvijer, no nije ga bilo briga. Sluge su odlučile glumiti normalne stvari i napale su mještane. Chip je očevim izumom oslobodio oca i Belle i ona je otišla do dvorca. Tamo su sluge/stvari preplašile mještane i oni su pobjegli, no Gaston se provukao i došao do Zvijeri i njegove sobe. Zvijer ga je vidjela, no nije reagirala. Unatoč napadima, Zvijer se nije htjela boriti. Nakon što je došla Belle i kada ju je Zvijer vidjela, krenula se boriti, uhvatila je Gastona i željela ga baciti, no Zvijer je odustala od toga i rekla mu da odlazi. Zvijer je došla do Belle, ali ga je Gaston napao s leđa. Zvijer je umrla od povreda, a Belle mu je rekla da ga voli. Nakon nekoliko trenutaka počeo je lebdjeti i pretvorio se u čovjeka, zagrlili su se i poljubili. Cijeli dvorac je oživio i promijenio se. Kasnije su Belle i Zvijer plesali, sluge/stvari su se vratili u ljudski oblik i promatrali ih kako plešu zajedno s Bellinim ocem.

Princezino ime

Građanka, a kasnije i princeza, te ujedno glavna junakinja ove priče i filma, zove se Belle. Belle je jedna od onih princeza čije se ime objašnjava u samom filmu. Značenje imena ove princeze izneseno je na početku filma kada Belle šeće gradom, pjeva i pleše. Jedna građanka govori kako „*nije čudno da joj ime znači ljepota jer joj nitko nije ravan*“⁶. Iako je smatraju najljepšom, smatraju je i čudnom i drugačijom od ostalih. Poput ostalih princeza, i ona je prelijepa, najljepša u kraju. Riječ *bella* može se pronaći u romanskim jezicima i njeno je značenje ‘lijep/lijepa’ kao što je to i rečeno u ovom filmu. (<https://www.knjigaimena.com/?znacenje-imena-Bella>). Ime se također može pojaviti u oblicima Isabella i Bel. U filmu je navedeno da je riječ o imenu (građanka govori o značenju imena), ali se ne spominju nadimci ni prezime.

Ime Belle u tom istom obliku nije pronađeno u literaturi korištenoj za potrebe pisanja ovoga rada, no rječnici sadrže ime Bela te ga povezuju s talijanskom riječju koja znači ‘lijep/lijepa’. Rječnik autorice Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navodi 3 moguća podrijetla imena Bela. Prvo je

⁶ Iz audiovizualnog materijala Ashman, H., Hahn, D., Lasseter, J., McArthur, S. (1991). *Beauty and the Beast* (animirani film). Walt Disney Pictures, Silver Screen Partners IV i Walt Disney Animation Studios.

već navedeno talijansko podrijetlo, drugo je narodno podrijetlo u značenju bijel (boja), a treće je pokraćena verzija nekog dužeg imena koja sadrže sastavnicu *bel*, npr. Izabela. Šimundić (2006) u svom rječniku navodi također dvije verzije imena. Jedna je od talijanske riječ Bella za koju navodi da znači ‘lijepa, prikladna i prirasla’. Drugi oblik imena povezuje se s pridjevom bijel (bel). Spominje i muško ime Bela, kojem je u osnovi pridjev bijel (bel/beo). Također navodi i druge varijante imena Bela: Belica, Belka, Beca, Beka, Beke, Beki...

Stranica Oh my Disney donosi članak u kojem su analizirali imena nekih likova u Disneyjevim filmovima, uključujući i princeza. Prva od njih je Belle. Prema tom izvoru, njezini su je roditelji nazvali po francuskoj riječi koja znači ‘lijepa’ vjerojatno stoga što ne postoji francuska riječ koja bi označavala ‘lijepu, ali duhovitu djevojku’⁷ pa su iskoristili najbližnju riječ, odnosno onu koja izražava jednu od navedenih značajki.

(<https://ohmy.disney.com/movies/2015/02/21/official-disney-character-name-analysis/>)

Važno bi bilo naglasiti da je ljepota fizička osobina koja je stoga podložna subjektivizmu, odnosno svatko ima svoju percepciju ljepote, odnosno da je ljepota u oku promatrača. U filmu nekoliko osoba naziva Belle lijepom: građanka na početku filma govori da joj nitko nije ravan, Gaston je pokuša zavesti, a Zvijer razvija osjećaje prema njoj. Unatoč subjektivizmu, činjenica da nekoliko osoba govori o ljepoti ove junakinje omogućava da se kaže da je ime povezano s likom, u ovom slučaju njezinim vanjskim izgledom. Imena (ili nadimci) Snjeguljica i Belle dodijeljena su temelju fizičke ljepote, dok je primjerice Pepeljuga dobila ime (nadimak) po svom „zanimanju“, tj. kućanskim poslovima kojima se morala baviti i zbog kojih je svakodnevno dolazila u doticaj s pepelom (usp. s izrazom *biti u zapećku* te bojama kojima se pridodaje atribut pepeljasta).

⁷ Prev. A.

Aladdin (1992)

Kratak sadržaj

Film započinje Jafarovim pokušajem ulaska u Pećinu čuda. Tamo se nalazilo blago i lampa koju je htio. Nije uspio ući, ali je dobio nove informacije prema kojima samo nebrušeni dijamant, dostojan čovjek, može ući u nju. Zatim se prikazuje Aladin kako ga love „stražari“ zbog krađe kruha, kako mu pomaže majmun Abu, a kasnije kako Aladin gleda prošnju princeze, uvjeren da će on jednom biti bogat i živjeti u palači. Nakon što je prosac otišao, k Jasmini je došao otac i tako se saznalo da se Jasmina mora udati u roku od 3 dana, odnosno do svog rođendana. Ona to nije željela i odbijala je prosce jer se želi udati iz ljubavi. Tijekom noći Jasmina je pobjegla i idući dan upoznala Aladina na tržnici te otišla s njim. U međuvremenu su Jafar i njegova papiga Jago saznali da Aladin može ući u Pećinu jer je dostojan ulaska u istu. Stražari pronalaze Aladina i Jasminu i uhićuju Aladina. U pokušaju da ga oslobodi, Jasmina je razotkrila da je princeza, no stražari su odbili izvršiti zapovijed jer su dobili Jafarovo naređenje pa Jasmina odlazi njemu. Jafar je rekao Jasmini da je Aladin ubijen zbog njezine otmice. Dalje se otkrilo da je Aladin zatočen u tamnici gdje je razmišljao o Jasmini. Iz tamnice ga izbavlja Jafar prerušen u starog zatvorenika. Ispričao mu je o Pećini čuda s ciljem da zajedno odu do Pećine i da Aladin uđe u nju. Otišli su do Pećine i unutra su sreli Čarobni tepih koji ih je odveo do lampe. Abu je htio uzeti crveni kamen i Pećina se razljutila i počela se urušavati i topiti. Stigli su do izlaza i starac je htio lampu u zamjenu da ih spasi, no Abu ga je prevario. On i Aladin pali su u pećinu, a starac je shvatio da nema lampu. Aladin i Abu bili su zarobljeni. Abu je pokazao lampu koju je uzeo, a Aladin ju je protrljao pokušavajući pročitati što na njoj piše. Iz lampe je izašao Duh i izveo ih iz špilje. Dok su Duh i Aladin raspravljali o željama i Aladin tražio da mu se ispuni prva želja da postane princ, Jafar je došao sultanu i obavijestio ga o zakonu prema kojem sultan može narediti da se princeza uda za kraljevskog vezira, tj. njega. Pokušao ga je hipnotizirati kako bi to realizirao, no tada je u grad stigao princ Ali Ababwa na slonu (Aladin i Abu). Sultanu se svidio i princ i let na njegovu čarobnom tepihu, ali Jafaru ne. Kada su njih trojica razgovarali, Jasmina je čula dio razgovora o udaji i razljutila se, no kasnije je shvatila da je to Aladin, iako je on tvrdio da je i on princ koji se prerušio u običnog čovjeka. Nakon toga, Aladina je oteo Jafar i pokušao ga ubiti, no duh ga je spasio. U palači je hipnotizirani otac došao k Jasmini, i rekao joj da će se udati za Jafara. Razgovor je prekinuo Aladin koji im je ispričao sve o pokušaju ubojstva te je primijetio da nešto nije u redu s ocem. Razbio je zmijski štap i probudio sultana iz hipnoze. Jafar je pobjegao, a Aladin i Jasmina su se zagrlili i otac je bio oduševljen što je konačno našla čovjeka za sebe. Aladin odlučuje priznati

Jasmini da nije princ i tu situaciju koristi papiga Jago i krade lampu iz Aladinove sobe. U isto vrijeme sultan je objavio da je Jasmina odabrala prosca i predstavio ga, a ljudi su se radovali. Tada je Jafar pomoću lampe poželio da bude sultan i da postane najmoćniji čarobnjak na svijetu. Pretvorio je princa u Aladina i slona u Abua, odnosno vratio ih prijašnje stanje. Jafar je zatočio Jasminu i oca te zatražio duha treću želju: da se Jasmina očajnički zaljubi u njega. Duh je počeo govoriti da je to nemoguće, no Jafar ga je zaustavio. Na to je stigao Aladin i započeo borbu s Jafarom. Aladin je isprovocirao Jafara da je duh moćniji od njega i da nikad neće biti jači pa je Jafar poželio treću želju: da bude najmoćniji duh. Pretvorio se u duha, poveselio se i shvatio da ulazi u lampu i što je zapravo dobio svojom željom. Ulaskom Jafara u lampu, sve se vratilo u normalu. Duh je bacio lampu u kojoj je Jafar i ponudio Aladinu da za treću želju zaželi da opet bude princ. On je to odbio jer se ne želi više pretvarati te je rekao Jasmini da je voli. Oprostili su se, ali otac je ipak rekao da je Aladin dokazao da vrijedi i odlučio donijeti zakon prema kojem se princeza može udati za koga želi.

Princezino ime

Princeza i glavna junakinja ovog filma dolazi iz arapskih krajeva te nosi ime Jasmina. Većina izvora na hrvatskom jeziku korištenih za potrebe pisanja ovog rada povezuje ime Jasmina, odnosno njegovo značenje, s cvijetom jasmína.

Ime Jasmina pronađeno je u dvama leksikografskim izvorima. Oba rječnika povezuju ime s cvijetom jasmína i njegovim perzijskim podrijetlom, no Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navode da je izvorni oblik *yāsaman*, a Šimundić (2006) da je oblik *yāsemīn*. Kao i kod ostalih primjera, Šimundić (2006) navodi druge oblike imena: Jasa, Inka, Jasna, Mina, Mini, Misa, Nina, itd. Čilaš Šimpraga i sur. (2018) navode oblike imena u drugim jezicima (Jasmine, Yasmin, Jasmina, Jasmin, Yasmina, itd.). U engleskoj verziji Jasmina nosi ime Jasmine. Nastavak -e u hrvatskom je jeziku zamijenjen nastavkom -a i tako je ime prilagođeno hrvatskom jeziku. Kao što je navedeno u objašnjenju antroponimije i vlastitog imena, imena sa sufikslnim morfemom -o ili -e, nisu srednjeg roda već muškog. S obzirom na to da je Jasmina ženski lik, dodan je sufikslni morphem -a, umjesto -e.

Dva strana izvora dala su više mogućih značenja. Prema jednom srpskom izvoru ime Jasmina/Jasmine dolazi iz arapskog Yasmin te označava simbol ljubavi. Također postoji cvijet ista imena koji je simbol slatkoće, elegancije i miline (https://www.znacenje-imenam.com/Jasmina_znacenje_poreklo). Jedan engleski izvor također navodi da ime Jasmina može označavati simbol ljubavi. (<https://charlies-names.com/en/jasmine/>). S obzirom na to da je ova princeza nije toliko „mirna i slatka“, više je buntovna, znatiželjna te spremna

suprotstaviti se kako bi ostvarila svoje snove, bolje pristaje joj značenje ‘simbol ljubavi’. Radnja je smještena u zemlje Bliskog istoka te se odmah vidi poveznica s podrijetlom imena. Nadalje, Jasmina je buntovna i spremna za suprotstavljanje ne samo ocu, nego i vladaru zemlje kako bi ostvarila svoje želje, a jedna od tih je prava ljubav. Ona se ne želi udati za nekoga koga ne voli, ne želi bogatog i uglednog prosca, ne želi ugovoreni brak, već pravu ljubav. Ona vjeruje da je to ljubav koju je pronašla u Aladinu, i to odmah kada ga je upoznala na tržnici. U toj ljubavi mogu se pronaći i neke crte romantike i slatkoće koji cvijet jasmina simbolizira.

Na stranici Libela autorica članka bavila se temom Disneyjevih princeza te koliko su velike feministkinje pa tako između ostalog navodi za Jasminu: *No, Jasmina je zapravo prilično progresivna za jednu princezu koja je zaključana u dvorcu. Kao i Belle, i ona je skeptična prema braku i pokazuje istu drskost i znatiželju. Jasmina je također prilično hrabra u pitanjima srca kad se zaljubljuje u mladića s ulice i spašava ga od siromaštva, a ne obrnuto.* (<https://www.libela.org/prozor-u-svijet/4939-disneyeve-princeze-od-najmanje-do-najvece-feministkinje/>).

Zaključak

Disneyjev utjecaj zamjetan je svuda oko nas, od filmova, igračaka, proizvoda, pjesama, odjeće i obuće itd. Kao jedna od najvećih filmskih produkcija, svakako ostavlja razmjerni i velik utjecaj. Analizirajući imena Disneyjevih princeza, zanimljivo je da je kod nekih povezanost samog imena s likom koji ga nosi jasna, očita i nedvosmislena, ali postoje i primjeri kod kojih to nije tako. Također, u nekim filmovima nije izričito navedeno jesu li to vlastita imena ili je riječ o nadimcima.

Dio imena izravno je prenesen iz stranog jezika, poput Belle i Ariel. Ime Jasmina prilagođeno je na morfološkoj razini hrvatskome kao jeziku primaocu. Imena Snjeguljica, Pepeljuga i Trnoružica nastala su prevođenjem te prilagodbom hrvatskom jeziku. Doslovan prijevod Snjeguljičina imena iz engleskog jezika bio bi Snježnobijela, Trnoružičina Trnruža, a Pepeljuginu ime u engleskoj verziji sadrži ime Ella. S obzirom na to da doslovni prijevodi zvuče vrlo netipično, imena su prilagođena jeziku primaocu.

Iako nisu obrađeni svi filmovi, u onima koji su obuhvaćeni provedenim istraživanjem uočena je određena motivacija pri imenovanju princeza koje su junakinje Disneyjevih filmova. Neka od tih imena su objašnjena u samome filmu, dok neka od njih nisu izravno povezana s filmskom radnjom ni s karakterom pojedine junakinje. Ipak, moguće je dovesti ih u međusobnu vezu na razini interpretacije i njihove simbolične uloge. U radu se donosi i pregled onomastike kao jezikoslovne discipline, s posebnim osvrtom na antroponomastiku kao njezinu poddisciplinu koja je i tematskim područjem ovog rada.

Popis literature i izvora

Literatura:

Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M. (1997). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Bratanić, M. (1994). Leksikologija i leksikografija. *Filologija*, (22-23), 235-244. dostupno na <https://hrcak.srce.hr/157767> Pristupljeno 3.5.2020.

Čilaš Šimpraga, Ankica; Frančić, Anđela. (2019). Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju. *Konvergenzie a divergenzie v propriálnej sfére. 20. slovenská onomastická konferencia (zborník referátov)*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akademie vied v Bratislave – VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 29–43. Dostupno na <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2019/08/Pogled-u-hrvatsku-onomastičku-terminologiju.pdf> pristupljeno 3.6.2021.

Čilaš Šimpraga, A., Ivšić Majić, D., Vidović, D. (2018). *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Peterlić, A. (gl.ur.). (1986). *Filmska enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.

Frančić, A. (2015). Suvremena hrvatska onomastika – izazovi, potrebe i mogućnosti. *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, 39 (59), 75-85. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/164437> Pristupljeno 4.5.2020.

Frančić, A. (2006). Što je osobno ime?. *Folia onomastica Croatica* (15), 71-80. <https://hrcak.srce.hr/22296> pristupljeno 17.7.2020.

Jarm, A. (2008). *Imena i imendani*. Zagreb: Glas koncila.

Kovač, M. (2017). *Onomastika Kaštel Sućurca: toponimi i antroponimi (diplomski rad)*. Sveučilište u Zagrebu: Hrvatski studiji. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:210490> Pristupljeno 29.4.2021.

Majetić, S. (2009). Leksikologija i leksikografija: komparativni pristup. *Filologija* (53), 93-104. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/44505> Pristupljeno 4.5.2020.

Markanović, M. (2019). Prevođenje vlastitih imena u češkom i hrvatskom jeziku (diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu: Filozofski fakultet. Dostupno na: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A961/datastream/PDF/view> pristupljeno 15.5.2021

Parkinson, D. (1999). *Film*. Zagreb: SysPrint d.o.o.

Petrović, K. (2018). *Je li Disneyev animirani film "Moana" prekretnica u odnosu na dosadašnje filmove "Disney Princess franšize" (diplomski rad)*. Sveučilište u Rijeci: Filozofski fakultet, Odsjek za kulturalne studije. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri%3A1328> pristupljeno 23.5.2021.

Šimundić, M. (2006). *Rječnik osobnih imena*. Zagreb: Matica hrvatska.

Trask, R. L. (2005). *Temeljni lingvistički pojmovi*. Zagreb: Školska knjiga.

Vodanović, B. (2006). Imenovanje. *Folia Onomastica Croatica* 15, 217-240, dostupno na <https://hrcak.srce.hr/22302>, prisupljeno 17.5.2021.

Vuković, S. (2007). Onomastička terminologija. *Čakavska rič: polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi XXXV* (1), 139-184. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/38336> Pristupljeno 5.5.2020.

Audiovizualni materijali

Disney, W. (1937). *Snow white and the Seven Dwarfs* (animirani film). Walt Disney Productions i Walt Disney Animation Studios.

Bailey, A. i Disney, W. (1950). *Cinderella* (animirani film). Walt Disney Productions i Walt Disney Animation Studios.

Disney, W. (1959). *Sleeping Beauty* (animirani film). Walt Disney Animation Studios i Walt Disney Productions.

Ashman, H., Donley, M., Musker, J. (1989). *The Little Mermaid* (animirani film). Walt Disney Pictures, Silver Screen Partnes IV i Walt Disney Animation Studios.

Ashman, H., Hahn, D., Lasseter, J., McArthur, S. (1991). *Beauty and the Beast* (animirani film). Walt Disney Pictures, Silver Screen Partnes IV i Walt Disney Animation Studios.

Clements, R., Ernst, D. W., Musker, J., Pell, A. (1992). *Aladdin* (animirani film). Walt Disney Pictures, Silver Screen Partnes IV i Walt Disney Animation Studios.

Internetske stranice:

Disneyprincess.fandom.com

- https://disneyprincess.fandom.com/wiki/List_of_Disney_Princesses (pristupljeno 26.8.2020.)

Enciklopedija.hr

- <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15422> (pristupljeno 23.4.2021.)
- <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2819> (pristupljeno 23.4.2021.)
- <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35934> (pristupljeno 24.3.2020.)

Galleryroulette.com

- <https://galleryroulette.com/disney/the-meanings-behind-disney-princess-names-reveal-a-lot-about-their-characters/> (pristupljeno 28.5.2020.)

Knjigaimena.com

- <https://www.knjigaimena.com/?znacenje-imena-Bella> (pristupljeno 23.4.2020.)
- <https://www.knjigaimena.com/?znacenje-imena-Ariel> (pristupljeno 22.5.2020.)

Libela.org: Prozor z svijet: Disneyeve princeze od najmanje do najveće feministkinje

- <https://www.libela.org/prozor-u-svijet/4939-disneyeve-princeze-od-najmanje-do-najvece-feministkinje/> (pristupljeno 20.8.2020)

Ohmy.Disney.com: Official Disney character name analysis

- <https://ohmy.disney.com/movies/2015/02/21/official-disney-character-name-analysis/> (pristupljeno 29.6.2020.)

Princess.disney.com

- <https://princess.disney.com> (pristupljeno 26.8.2020.)

Skolskiportal.hr

- <https://www.skolskiportal.hr/kolumne/ruza-kraljica-cvijeca/> (pristupljeno 19.5.2020.)

znacenje-imena.com

- <https://www.znacenje-imena.com/aurora> (pristupljeno 19.5.2020.)
- https://www.znacenje-imena.com/Jasmina_znacenje_poreklo (pristupljeno 23.5.2020.)

Walt Disney Studios

- <https://www.waltdisneystudios.com/our-businesses/> (pristupljeno 26.5. 2021)

Sažetak

Rad se bavi imenima glavnih junakinja u filmovima Walta Disneyja, poznatog producenta, redatelja i animatora. U radu su prvo objašnjeni pojmovi nužni za razumijevanje same teme. To su onomastika, znanost koja se bavi imenima, te antroponomastika, dio onomastike koji proučava imena ljudi. Donosi se objašnjenje tih dvaju temeljnih pojmova uz navođenje njihove daljnje klasifikacije. Osim toga, spominju se i procesi imenovanja i prevođenja. Nadalje, film koji je proizveden tehnikom animacije naziva se animiranim filmom, odnosno animirani film vrsta je filma koji je proizveden tehnikom animacije. Jedan od najpoznatijih animatora i producenata u području animiranih filmova bio je Walt Disney. Ostvario je uspjeh i ostavio ogroman trag na tome području. Rad sadržava njegovu kratku biografiju. Navodi se pregled temeljnih značajki animiranog filma. U okviru ovog rada analizira se šestero odabranih Disneyjevih filmova. Disney je bio producent za polovicu njih, i to najstarija tri filma, dok su preostala tri nastala pod okom drugih producenata u Disneyjevim studijima i produkciji nakon njegove smrti. Odabrani su filmovi u kojima su glavne junakinje princeze iz linije Disneyjevih princeza pa su tako zastupljeni sljedeći filmovi: *Snjeguljica i sedam patuljaka* (1937), *Pepeljuga* (1950), *Trnoružica* (1959), *Mala sirena* (1989), *Ljepotica i Zvijer* (1991), *Aladin* (1992). Imena princeza nastojalo se dovesti u vezu s karakterizacijom samog lika i/ili radnjom filma. Uočena je motivacija pri imenovanju princeza te povezanosti njihovih imena sa samim likom ili radnjom filma. U nekim se filmovima veza između imena princeze i njezina karaktera ili radnje izravno donosi u samom filmu, dok se u drugim filmovima do te povezanosti može doći interpretacijom.

Ključne riječi: onomastika, antroponomastika, Disney, princeza, animirani filmovi

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Paula Kovačić

Names of princesses and heroines in Walt Disney movies

Key words: onomastics, antroponomastics, Disney, princess, animated movies

Rijeka, 2021.